

ОСВІТНІ І КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ПРАКТИКИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО- ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОСТІР В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

У Міжнародній науково-практичній конференції
студентів та молодих вчених

18-19 квітня 2024 року

Запоріжжя
Україна

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради

Ministry of Education and Science of Ukraine
Department of Education and Science of Zaporizhzhia Regional State Administration
Municipal Institution of Higher Education "Khortytsia National Educational and Rehabilitation Academy"
of Zaporizhzhia Regional Council

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

V Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених
«ОСВІТНІ І КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ПРАКТИКИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ
У МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОСТІР В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ»

BOOK OF ABSTRACTS

of the V International scientific and practical conference of students and young researchers
"EDUCATIONAL, CULTURAL AND ARTISTIC PRACTICES IN THE CONTEXT OF UKRAINE'S
INTEGRATION INTO INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND INNOVATIVE SPACE UNDER WARTIME
CONDITIONS"

18-19 квітня 2024 року
April 18-19, 2024

Запоріжжя, Україна
Zaporizhzhia, Ukraine

Таким чином, ЕБ є одна з умов для розвитку особистості, суть якого не стільки в його призупиненні, скільки - у створенні нової програми розвитку особистості. Як правило, ЕБ проявляються в станах депресії, втрати самовладання, фрустрації, різних агресивних реакціях за типом провини і образи, а також інших найбільш типових емоційних переживаннях, характерних для певного перехідного періоду в житті особистості людини. ЕБ як будь-які інші психологічні бар'єри (комунікативні, поведінкові, когнітивні) є ознакою перехідних ситуацій, що відрізняються більш-менш вираженим ознакою невизначеності і, отже, входять у зміст емоційної саморегуляції особистості при формуванні нових засад її життєдіяльності та нової ідентичності. Подолання ЕБ у нашому розумінні полягає в поняттях не так усунення і навіть стимулювання, скільки фасилітації як створення сприятливого мікроклімату для розвитку особистості. Таким є атмосфера проблемності, невизначеності, багатозначності і навіть конфлікту. Спонтанна ліквідація ЕБ може виступати в якості діагностичного критерію закінчення перехідного періоду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булах І. С. Психологія особистісного зростання підлітка : монографія. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2023. 340 с.
2. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. 2-ге вид. Київ : Каравела, 2021. 400 с.
3. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2021. 112 с.
4. Заняття психолога з підлітками / упоряд. Т. Гончаренко. Київ : Шкільний світ, 2020. 120 с.
5. Максименко С. Д. Підлітковий вік з позиції генетичної. *Психолог*. 2019. № 4. С. 4–7.

Клопота Ольга Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та соціальної роботи
Хортицька національна академія
м. Запоріжжя, Україна

ІНКЛЮЗИВНІ ПРОЦЕСИ В СУСПІЛЬСТВІ У КОНТЕКСТІ ВОЄННОГО СТАНУ

Карколомні події, які спричиняють кардинальні зміни у житті окремої особи й суспільства в цілому й докорінно змінюють сприйняття майбутнього і, навіть, минулого, стають неабияким викликом, засобом перевірки на зрілість, життєстійкість [1], [2] [4]. Проте, чим більше часу проходить після початку повномасштабного російського вторгнення, тим більшою мірою в українському суспільстві зміщуються акценти з емоційного сприйняття до раціонального осмислення й систематизації подій, що відбуваються з одного боку та прогнозування і планування майбутнього – з іншого. У цьому зв'язку, буде доцільним зацентрувати увагу на кількох соціальних аспектах.

По-перше, варто проаналізувати особливості соціальної інклюзії в українському суспільстві. Так, слід зауважити, що після початку війни народ України здивував увесь світ власною силою єднання, мужності, стійкості незламного духу, що сприяло стрімкій популяризації іміджу України та українського в різних куточках світу. До того ж, величезна кількість фахівців різних галузей, у тому числі, й науково-педагогічних працівників долучилось до інформаційного фронту, спрямовуючи свої зусилля як на привернення уваги міжнародного співтовариства до кривавих подій, що відбуваються в Україні (особливо на окупованих та прифронтових територіях), так і на активну популяризацію надбань вітчизняного сучасного досвіду й здобутків у різноманітних галузях і сферах діяльності.

Проте, не меншій увазі заслуговують й негативні чинники соціального середовища, поява яких спричинена повномасштабним російським вторгненням на територію України. Серед небезпечних соціальних наслідків - зростання рівня агресії в інформаційному просторі країни, де набуває поширення сумнозвісна тенденція «поділяй та володарюй», яка здатна розшарувати суспільство зсередини. Разом з цим, привертає увагу значне зростання рівня тривожності, поширення агресивних намірів співгромадян, які не є безпосереднім джерелом небезпеки для життя, але мають певні умовні відмінності. Йдеться про прояви неприйняття чи засудження співрозмовника, засновані на конфлікті: регіональної приналежності (схід чи захід України), місця перебування (вдома чи в евакуації), рівня активності у волонтерській діяльності та багато іншого. Усе це відволікає як пересічних громадян, так і посадовців від невідкладної

соціально значущої роботи, відтягує ресурси, які могли б сприяти наближенню перемоги та допомозі людям, які її дійсно потребують.

По-друге, військова російська агресія мала серед основних своїх наслідків значне ускладнення й трансформацію інклюзивного освітнього простору. Перед різноманітними фахівцями соціальної сфери України (соціальним педагогам, психологам, вчителям, реабілітологами та багатьма іншими) постала проблема організації професійної взаємодії з кардинально новими категоріями учнів з особливими освітніми потребами.

Йдеться про тих дітей та підлітків, особливі потреби яких зумовлені отриманими пораненнями, посттравматичним стресовим розладом (або їх поєднанням); дітей з ООП, стан яких значно погіршився у наслідок воєнних подій тощо. Знання основних форм і методів роботи з дітьми, які пережили психологічну травму важливо не тільки для професійних психологів, але й для вчителів, соціальних працівників, волонтерів тощо. Особливої значущості це набуває зараз, у зв'язку зі зростанням кількості дітей та підлітків які пережили складні і неоднозначні життєві події в умовах війни та отримали відповідні фізичні та (або) психологічні травми.

До того ж зростає кількість військових та цивільних осіб, які отримали поранення, і тепер потребують фахової психологічної та соціально-педагогічної допомоги й реабілітації, а також – підготовки суспільства до адекватного сприйняття і повноцінної взаємодії з такими людьми в різних сферах життєдіяльності суспільства.

Наукові і практичні надбання країн, які мають досвід бойових дій [3], [5] є недостатніми, адже вражає важкість і комплексність травмування українських, бо війна в Україні є, на жаль, свого роду унікальною за цілою низкою параметрів.

Саме тому й стратегії подолання фахових викликів потребують розробки й упровадження нетрадиційних підходів із застосуванням надбань різних наукових і практичних галузей.

Підсумовуючи, варто зауважити, актуальність розробки й реалізації інноваційних технологій соціальної та соціально-педагогічної роботи попередження впливу негативних чинників, спричинених війною, на життя українського суспільства на різних його рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bloch A. and E. al., Chimenty M. (2015), The children of refugees in Europe: aspirations, social and economic lives, identity and transnational linkages - Country reports: cross-national analysis: working paper. Genève: Swiss Network for International Studies (SNIS). URL: <https://snis.ch/project/children-of-refugees-in-europe/> (дата звернення: 25.03.2024)
2. Burki T. Kh. (2022) Health of Ukrainian citizens under threat from conflict and displacement. *Lancet Respir Med.* 2022 May; 10 (5). DOI: [10.1016/S2213-2600\(22\)00093-5](https://doi.org/10.1016/S2213-2600(22)00093-5) (дата звернення: 18.03.2024)
3. Cerna, L. (2019), Refugee education: Integration models and practices in OECD countries, OECD Education Working Papers, No 203, OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/a3251a00-en> (дата звернення: 19.03.2024)
4. Lunov, V., Lytvynenko, O., Maltsev, O., & Zlatova, L. (2023). The Impact of Russian Military Aggression on the Psychological Health of Ukrainian Youth. *American Behavioral Scientist*, 67 (3), P. 426-448. URL: <https://doi.org/10.1177/00027642221144846> (дата звернення: 28.03.2024)
5. McCloskey, S. (2022) The war in Ukraine has revealed a hierarchy of victims. *Policy and Practice* 2022 (34), 138-149. URL: <https://www.developmenteducationreview.com/issue/issue-34/war-ukraine-has-revealed-hierarchy-victims> (дата звернення: 29.03.2024)

Ковальова Марина Володимирівна,
здобувач освіти 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 Психологія,
Хортицька національна академія,
м. Запоріжжя, Україна
Науковий керівник – **Галієва О. М.**,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології та соціальної роботи,
Хортицька національна академія,
м. Запоріжжя, Україна

Кетлер-Митницька Тетяна Сергіївна ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕХНІКИ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	439
Кирбят'єва Єлизавета Олегівна ІНСТРУМЕНТИ МАНІПУЛЯТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ.....	441
Кирбят'єва Єлизавета Олегівна СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....	443
Кириченко Софія Максимівна ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	445
Кіріллова Анна Олександрівна, Лафа Катерина Сергіївна ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА САМОРЕГУЛЯЦІЯ ПІДЛІТКА.....	447
Кіріченко Людмила Миколаївна КЕЙС-МЕНЕДЖМЕНТ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ З ВРАЗЛИВИМИ ГРУПАМИ НАСЕЛЕННЯ (З ДОСВІДУ РОБОТИ ГО «АЛЬЯНС ЗА ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА»).....	448
Клещова Валерія Миколаївна РІВНІ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	451
Кликун Єлеонора Олександрівна ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО БАР'ЄРУ І ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ З НИМ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	454
Клопота Ольга Анатоліївна ІНКЛЮЗИВНІ ПРОЦЕСИ В СУСПІЛЬСТВІ У КОНТЕКСТІ ВОЄННОГО СТАНУ.....	456
Ковальова Марина Володимирівна ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ КАТЕГОРІЇ «ФРУСТРАЦІЯ» У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	457
Кожанова Дарія ОСОБЛИВОСТІ САМООЦІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	459
Комарніцька Людмила Миколаївна ПОЧУТТЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ПОКАЗНИК ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МОЛОДІ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ.....	461
Комісаренко Ксенія Дмитрівна ПЕРСОНІФІКАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗНАНЬ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА.....	462
Комісаренко Ксенія Дмитрівна РІВНІ СТРЕСОСТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ У ПЕРЕДЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ ПЕРІОД.....	465
Кондратова Юлія Анатоліївна ПОТЕНЦІАЛ ТЕАТРАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ ТА МОЛОДДЮ.....	467
Корнієць Марина Юріївна СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ЗМІ НА ПІДЛІТКІВ.....	470
Крут Юлія Андріївна ПРОБЛЕМИ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ.....	472
Кудінова Маргарита Сергіївна ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКІВ: КОРОТКИЙ ОГЛЯД СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	474
Курілова Олена Вячеславівна ОСОБЛИВОСТІ СТАБІЛІЗАЦІЇ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ДІТЕЙ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ВІЙНИ.....	476
Куций Юрій, Комарніцька Людмила СТРЕС ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА КАТЕГОРІЯ.....	478
Лук'яненко Дмитро Олександрович ОСНОВНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ, ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ І ЇХ СІМЕЙ НА ПРИКЛАДІ ШИРОКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	480
Любочкіна Ганна Олексіївна ФАКТОРИ РИЗИКУ ТА ДЕЯКІ УМОВИ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ.....	482
Малинка Олександра Миколаївна ВПЛИВ ВІРТУАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	484
Мансурова Маргарита Рамісівна МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	485
Мараховська Наталя Владиславівна МАЙСТЕР-КЛАСИ ІЗ ЗАНУРЕННЯ В МИСТЕЦТВО ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я УКРАЇНЦІВ.....	488